

Vliv pandemie koronaviru na existující smluvní vztahy (část III.) – nemožnost plnění, překážka vyšší moci (30. 11. 2020)

Vliv pandemie koronaviru na existující smluvní vztahy (část III.) - nemožnost plnění, překážka vyšší moci

V tomto příspěvku se zaměříme na situaci, kdy závazek vůbec nejde splnit, a podíváme se možnosti, jak ospravedlnit vyloučení odpovědnosti za škodu.

4. Vliv na nemožnost plnění – následná nemožnost plnění

Výjimečně může nastat situace, kdy závazek ze smlouvy nelze splnit. V takovém případě zaniká závazek pro nemožnost plnění (§ 2006 občanského zákoníku). Podmínkou je, že nesplnitelnost nastala až po vzniku závazku. Důležité je, že z hlediska zákona plnění není nemožné: i) lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, ii) s většími náklady, iii) s pomocí jiné osoby nebo iv) až po určené době. Důkazní břemeno nese dlužník, tedy strana, která tvrdí, že její závazek je nesplnitelný.

Pozor, pokud je nemožná jen část plnění, uplatní se speciální úprava.

Dlužník je povinen nemožnost plnění věřiteli oznámit bez zbytečného odkladu poté, co se o ní dozvěděl nebo dozvědět musel. Neučiní-li tak, je dlužník povinen nahradit věřiteli škodu vzniklou tím, že věřitel nebyl o nemožnosti plnění včas vyrozuměn.

V konkrétním případě je potřeba posouzení zaměřit zejména na to, zda je dluh (právní povinnost) **skutečně i do budoucna nesplnitelným**, přičemž lze předpokládat, že následky pandemie, resp. opatření proti jejímu šíření dříve či později pomínou. Skutečná a prokazatelná následná nemožnost plnění vedoucí k zániku závazku tedy bude dle našeho názoru v praxi ojedinělá.

5. Vliv na odpovědnost za škodu – překážka vyšší moci

Strana, která poruší povinnost ze smlouvy, odpovídá za škodu z toho vzniklou druhé straně (§ 2913 OZ).

Pokud straně ve splnění povinnosti dočasně nebo trvale zabránila **mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na její vůli**, není taková strana povinna nahradit škodu. Pozor, tím není dotčena notifikační povinnost škůdce.

Pandemie Covid-19 takovou mimořádnou překážkou dle našeho názoru nepochybně je. Důležitý však je **rozhodný okamžik pro splnění podmínky nepředvídatelnosti** takové překážky, a to okamžik uzavření smlouvy. Dále se překážka posuzuje podle individuálních okolností (škůdcovy osobní poměry). Překážka vzniklá až v době, kdy již byla povinná strana v prodlení, ani překážka, kterou byla povinná strana podle smlouvy povinna překonat, ji však povinnosti k náhradě nezprostí.

Dle zákona je překážka vyšší moci, až na výjimky, relevantní pouze ve vztahu k povinnosti nahradit škodu. Viz výklad k prodlení a jeho následkům v předcházející části příspěvku. **Není-li překážka vyšší moci smluvně ošetřena, nemá její existence bez dalšího vliv na povinnost plnit, povinnost zaplatit úrok z prodlení či smluvní pokutu, ani na právo**

dotčené strany od smlouvy odstoupit.

Záleží na konkrétních smluvních ujednáních. Řada smluv obsahuje vlastní úpravu překážky vyšší moci. V takovém případě je nutno posoudit, zda dopadá na současnou situaci, zda je překážka příčinou neplnění smluvní povinnosti a zda povinná strana plní další k tomu sjednané podmínky (zpravidla notifikační povinnost a jiné).

Překážka vyšší moci vyvolává i další právní následky, nikoli jen zproštění se odpovědnosti za škodu, např. má v některých případech vliv na běh promlčecí lhůty (§ 651 OZ).

Potřebujete konkrétní právní radu? Neváhejte se na nás obrátit.

Mgr. Martina Staňková, advokátka

Muzikář & Partners, advokátní kancelář Brno